

چالش‌های آموزش بالینی پرستاری در جهان

مرضیه پاژکیان^۱، دکترمریم رسولی^۲

نویسنده‌ی مسئول: تهران، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی rassouli.m@gmail.com

چکیده

زمینه و هدف: آموزش بالینی، مهم‌ترین بخش در آموزش پرستاری و مامایی و از اجزای لاینفک آن می‌باشد که به لحاظ اهمیت، به عنوان قلب آموزش حرفه‌ای شناخته شده است، زیرا در این مرحله از آموزش، آموخته‌ها به عمل در می‌آیند، مهارت‌ها آموزش داده می‌شوند و می‌توان واقعیت‌های موجود در محیط کار را به فراگیران تفهیم نمود. هدف از این مقاله، پاسخ به این سوال بود که چالش‌های آموزش بالینی در ایران کدام است؟

روش بررسی: این مقاله حاصل مرور متون، جستجوی اینترنتی و مطالعات کتابخانه‌ای در مورد چالش‌های آموزش بالینی با کلید واژه‌های آموزش بالینی، چالش و پرستاری بین سال‌های ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۸ با استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی از قبیل MEDLINE و CINAHL و ISI که حد وسیعی از مجلات و مطالب منتشر شده را ایندکس می‌کنند، بود. ۵۴ مقاله به دست آمد که از میان این مقالات ۱۰ مقاله‌ی کیفی مرتبط با کلید واژه‌ها انتخاب و مورد نقد و بررسی قرار گرفتند.

یافته‌ها: براساس نتایج حاصل از مطالعات انتخاب و توجه به مفاهیم کلیدی مطرح شده نشان داده شد که عواملی چون اهمیت ندادن به آموزش بالینی، عدم دسترسی کافی به مربیان بالینی، فقدان هماهنگی مناسب میان آموزش‌های بالینی دانشکده و امکانات عملکرد در بیمارستان‌ها، مناسب نبودن زمان لازم برای مواجهه با موارد مختلف بیماری برای تمرین کامل آموخته‌ها در محیط بالینی، عدم یکپارچگی بین آموزش نظری و بالینی، موقعیت‌های تنش‌زا (تجارب تحقیرآمیز دانشجویان، تذکر در حضور پرسنل و هتک حرمت مربی به دانشجو و...) از مشکلات آموزش بالینی می‌باشند. **نتیجه‌گیری:** مهم‌ترین چالش‌های آموزش در بالین فاصله موجود بین تئوری و عمل است و از عوامل موثر بر آن می‌توان در ارتباط با مدرس، محیط آموزشی، سیستم و بیمار اشاره کرد. آموزش بالینی پرستاری موفق، با ایجاد جو خلاق و بدون تنش، نیاز به تأمین امکانات، تجهیزات محیط بالینی و بازنگری ابزارها و فرآیندهای ارزشیابی بالینی دارد که در مطالعات بسیاری تأیید شده است. ارتقای عملکرد مربیان و جذب همکاری‌های حرفه‌ای می‌تواند در بهبود وضعیت آموزش بالینی مفید واقع شود.

واژگان کلیدی: آموزش بالینی، چالش و پرستاری

۱- کارشناس ارشد پرستاری داخلی-جراحی، دانشگاه تهران

۲- دکترای پرستاری، استادیار دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

مقدمه

سلامت از نظر جسمی، روانی و اجتماعی گام برمی‌دارد (۱). آموزش بالینی، مهم‌ترین بخش در آموزش پرستاری و از

پرستاری از حرفه‌های پیچیده و دشواری است که با استفاده از علوم و مهارت‌های خاص خود در جهت پیشبرد

می دهند (۹). به یقین، محیط بالین، مکانی است که دانشجویان می آموزند تئوری را با عمل تلفیق کرده (۱۰) و یک منبع ضروری و بی بدیل در آماده سازی دانشجویان برای ایفای نقش حرفه ای آنهاست (۱۱). دست اندرکاران آموزش با شناسایی محیط های آموزشی اثربخش می توانند دیدگاه های مدرس و نیازهای دانشجوی بالین را در نظر گرفته، بدین وسیله تجربه بالینی را غنی سازند (۱۲). در واقع، در فرآیند آموزش، تدریس و یادگیری به هم وابسته هستند. گرچه تدریس فعالیت معلم است، ولی نتیجه ی آن یادگیری است که معطوف به فراگیر است. بنابراین، اثربخشی باید از هر دو دیدگاه، یعنی دانشجو و مدرس بررسی گردد تا بتوان از طریق نزدیک کردن دیدگاه ها، به نتایج بهتری دست یافت (۱۶). مطالعات متعدد نشان می دهند که آموزش بالینی در حال انتقال از بالین بیماران به کلاس های درس و حتی راهرو یا اتاق های کنفرانس بیمارستان ها است. برآوردها در مورد زمانی که واقعا بر بالین بیمار صرف می شود بین ۱۵ تا ۲۵ درصد متغیر است (۷). در پژوهش های انجام شده در خارج از کشور، عواملی چون اهمیت ندادن به آموزش بالینی، در دسترس نبودن مربیان بالینی به تعداد کافی، فقدان هماهنگی میان آموزش های تئوری و بالینی دانشکده، امکانات و عملکرد در بیمارستان و همچنین عواملی چون در دسترس نبودن دایم مربی برای رفع نیازهای آموزشی و عدم به کارگیری تشویق های لازم برای دانشجو، به عنوان مشکلات آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان مطرح شده است (۹ و ۸).

روش بررسی

این مقاله حاصل مرور متون، جستجوی اینترنتی و مطالعات کتابخانه ای در مورد چالش های آموزش بالینی با کلید واژه های آموزش بالینی، چالش و پرستاری بین سال های ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۸ با استفاده از پایگاه های اطلاعاتی از قبیل MEDLINE و CINAHL، ISI که حد وسیعی از

اجزای لاینفک آن می باشد که به لحاظ اهمیت، به عنوان قلب آموزش حرفه ای پرستاری شناخته شده است (۳ و ۲). در این مرحله از آموزش، آموخته ها به عمل تبدیل می شوند، مهارت ها آموزش داده می شوند و می توان واقعیت های موجود در محیط کار را به فراگیران تفهیم نمود. برنامه ریزان آموزش پرستاری، اصلی ترین بخش در آموزش پرستاری را آموزش بالینی می دانند و معتقدند که دانشجویان پرستاری می توانند دانش نظری خود را با انجام کار در محیط کارآموزی، توسعه بخشند و با مشکلات و مسایل گوناگون روبرو شوند (۴). دانش آموختگان جدید پرستاری، علی رغم داشتن پایه ی تئوریک قوی، از تبحر و مهارت کافی در محیط های بالینی برخوردار نبوده، در فرآیند مشکل گشایی، دچار ضعف هستند (۵). آن ها در کلاس های آموزش تئوری، اطلاعاتی به دست می آورند؛ اما ضروری است توانمندی لازم را در محیط واقعی بالینی در طی دوره های آموزش یا در آینده کسب نمایند. بسیاری از مطالعات، بیانگر آن است که شکاف نسبتاً عمیقی در روند آموزش کلاسیک پرستاری و عملکرد مراقبت های بالینی وجود دارد؛ به طوری که آموزش های بالینی موجود، توانایی لازم برای احراز لیاقت و مهارت بالینی را به دانشجو نمی دهد (۶). یادگیری قابلیت های بالینی، مستلزم کسب تجربه ی بالینی از سوی دانشجو و تمرین مهارت ها با مشاهده کردن، مشارکت، انجام رویه های بالینی و استنتاج و اداره ی بیماران، تحت نظارت مربی است. از آنجایی که هدف آموزش بالینی فراهم آوردن فرصت هایی در آموزش بالینی است تا دانشجویان بتوانند اطلاعات نظری را با واقعیات عملی پیوند بزنند (۷). ارتقای کیفیت آموزش بالینی می تواند موجب تربیت دانشجویان با کفایت در حیطه های مختلف بالینی گردد (۸). دوره های کارآموزی و کارورزی در شکل دهی مهارت های اساسی و توانمندی های حرفه ای دانشجویان پرستاری نقش اساسی داشته، حدود ۵۰ درصد از برنامه های آموزشی این رشته را به خود اختصاص

مجلات و مطالب منتشر شده را ایندکس می‌کند، به دست از زیادی حجم بین از آمدند و مورد بررسی قرار گرفتند. شده، ۱۰ مقاله‌ی کیفی که دریافت مطالعات کمی و کیفی

مطالبی پیرامون چالش‌های آموزش بالینی در پرستاری را دارا بودند، انتخاب شدند و نتایج آن‌ها در جدول (۱) خلاصه و در انتها مورد بحث و بررسی قرار گرفتند.

جدول (۱): مروی بر نتایج پژوهش‌ها در مورد چالش آموزش بالینی در کشورهای مختلف

ردیف	نویسنده	سال	کشور	مجله	عنوان	نتایج
۱	رایسا و همکاران (Raisa, Pauline, Joanne)	۲۰۰۹	پاکستان	مجله حرفه‌ای پرستاری	نقاط قوت و چالش‌های اولین اجازه نامه‌ی دوره‌ی لیسانس پرستاری در پاکستان	در این مطالعه کیفی با رویکرد اتنوگرافی، داده‌ها با مصاحبه نیمه ساختارمند از ۵ برنامه مقطعی و سرپرستاران آنها در دانشگاه آفاخان (Aga Khan) در پاکستان انجام شد. داده‌ها با آنالیز محتوا تاکید کرد که ارزش برنامه دوره لیسانس برای آماده کردن پرستار شایسته که می‌تواند در گسترش پرستاری در پاکستان نقش مهمی ایفا کند. به هرحال موضوعات زمینه‌ای متفاوت و چالش‌ها در محیط کار پرستار روی استفاده و بقاء لیسانس و بنابراین درک پیامدها برنامه‌ها تاثیر می‌گذارد (۱۱).
۲	زیبر و هاگن (Zieber, Hagen)	۲۰۰۹	کانادا	آموزش پرستاری روزانه	موانع بین شخصی: یک مطالعه‌ی اکتشافی کیفی	در این مطالعه با مصاحبه ساختارمند با ۱۸ دانشجو در غرب آمریکا برای اینکه دنبال کنند که چگونه موانع بین شخصی را با دانشجویان در تغییرات آموزشی پرستاری تعریف و ساختار بندی می‌کنند که آنالیز نتایج ۴ تم اصلی شامل "سیال بودن مرزها"، "مشارکت شخصی و افشاگری خود"، "وابستگی زمانی" و "موضوعات حساس در مورد لمس" بود. همه شرکت کنندگان موافق بودند که مرزهای سفت و سخت برای پیشگیری از تجاوز و ارتباط جنسی با دانشجویان مورد نیاز هستند. به هرحال مربیان همچنین اظهار کردند که روی هم رفته طبیعت پیچیده واحد آموزش بالینی پرستاری برای معلمان مرزهای انعطاف پذیر و سیالی را ایجاد می‌کند (۱۲).
۳	کارن و کارین (Karen & Katherine)	۲۰۱۰	ایالات متحده آمریکا	آموزش پرستاری روزانه (Nurse Education Today)	دیدگاه ایالات متحده در مورد چالش‌های آموزش بالینی	نتایج نشان دادند که این حرفه گام‌های زیادی در بدست آوردن احترام عمومی و شناسایی برای کاری که پرستاران انجام می‌دهند طی کرده است. صدای پرستاران به عنوان یک بحث سیاسی درباره تغییرات آن در سیستم‌های مراقبتی در ایالات متحده شنیده شد. پرستاران بالینی پیشرفته (Advanced Practice Nurses) به عنوان ارائه دهندگان مراقبت در سیستم‌های مراقبتی اولیه هستند. برنامه‌های آموزشی خلاقانه و مربیان برای کمک به استفاده از پرستاران و سوق دادن آنها به جلو هستند. به هرحال مربیان پرستاری درک کردند که آنها با چالش‌های زیادی در نگه داشتن پرستاری در مسیر به عنوان طلایه داران در سیستم‌های بهداشتی در آینده مواجه هستند. برخی از این چالش‌ها شامل مواجه شدن با کمبود مربی پرستاری، حذف انتخاب‌های آموزشی نامتناقص و گپیچ کننده، آماده کردن تجربه‌های بالینی عالی برای دانشجویان و راضی بودن برای خارج شدن از منطقه آرام قدیمی برای درگیر شدن در طراحی راه‌های خلاقانه و تخیلی برای آموزش پرستاران در آینده، در نتیجه مربیان پرستاری باید در چرخش این مسیر چالش‌زا به سمت فرصت‌ها موفق باشند چون پرستاران به عنوان عنصر کلیدی در سیستم‌های مراقبتی بهداشتی در نظر گرفته می‌شوند (۱۳).
۴	سالمین و همکاران (Salminen, Minna Stolt, Mikko Saarikoski, Arja Suikkala, Heli Vaartio, Helena Leino-Kilpi)	۲۰۱۰	توکیو	آموزش پرستاری روزانه	چالش‌های آموزش پرستاری: دیدگاه اروپایی	نشان دادند که در جامعه اروپا در چندین سال اخیر تغییراتی در آموزش پرستاری به ویژه در فرایندهای مختلف در تلاش برای هماهنگ کردن آن ایجاد کرده ولی سیستم‌های پرستاری پیوستگی کاملی ندارند. این مقاله چالش‌ها را شامل موارد زیر دانست: آموزش پرستاری باید براساس پرستاری مبتنی بر شواهد در عمل و آموزش باشد. سیاست‌های بهداشتی هر کشور باید توجه زیادی را به برنامه دوره تحصیلی پرستاری داشته باشد. به طور کلی بیمار، مردم و خانواده باید همه باید در نظر گرفته شود. ما باید قدرت اختیار را در محیط‌های یادگیری با دیگر کشورهای اروپایی گسترش و منابع را با هم جمع کنیم تا یک محیط واقعی بهتری ایجاد شود. برای اینکه تحقیق را در آموزش بالینی افزایش دهیم باید برنامه‌هایی توسط مربیان بین‌المللی داشته باشیم (۱۴).
۵	کریمی منافی و همکاران	۲۰۱۰	ایران	آموزش پرستاری در عمل	سبک‌های یادگیری در آموزش بالینی: یک مطالعه‌ی کیفی از تجربه مربیان پرستاری ایران	بعد از مصاحبه با ۱۵ مربی پرستاری در دانشگاه علوم پزشکی مشهد ۳ تم اصلی و ۱۲ زیر مجموعه از داده‌ها استخراج شد که سبک‌های یادگیری را در آموزش بالینی مربیان مشخص کرد که این ۳ تم اصلی شامل: گوناگونی سبک‌های یادگیری، طبیعت آموزش بالینی و کنترل و تطابق در محیط بالینی بود. گوناگونی در سبک‌های یادگیری مفهوم اصلی در این مطالعه بود. هر مربی سبک انفرادی و شخصی داشت که مطابق با موقعیت، نوع مهارت‌ها، محیط آموزشی و تجهیزات و سطح یادگیرنده تغییر می‌کرده که این مطالعه مربیان پرستاری را راهنمایی می‌کند برای اینکه در مورد سبک‌های یادگیری آشنایی بیشتری پیدا کرده و از آنها در موقعیت بالینی استفاده کنند (۱۵).

ادامه‌ی جدول ۱:

	الهام اسا (Ilhaam Essa)	۲۰۱۰	افریقای شمالی	آموزش پرستاری	انعکاس برخی از چالش های مواجه شده در آموزش فوق لیسانس پرستاری در افریقای شمالی	در این مطالعه کیفی که ۸ دانشجوی فوق لیسانس به صورت هدفمند انتخاب شدند تحت مصاحبه قرار گرفتند. برای اینکه بررسی کنیم چرا دانشجویان فوق لیسانس صلاحیت خود را کامل نمی کنند؟ و راهکارهایی برای اصلاح دوره تحصیلی آنها چیست؟ براساس آنالیز تفسیری کیفی نشان داده شد که آنها دوره خود را برای گرفتن دانشنامه کامل نمی کنند و تجربه کمبود حمایت اجتماعی و موسسه ای داشتن و همچنین عدم توانایی برای تطابق با سخت گیری های آکادمیکی وجود دارد. همچنین آنها تجربه ای از ایزوله شدن و محرومیت و عدم توانایی برای تطابق با واقعیت های غیرقابل تصور داشتند و بحث این مقاله نشان داد که اگر به پرستاران در آموزش فوق لیسانس توجه نشود امکان اینکه آموزش پرستاری به سمت حرفه ای شدن برود بسیار کم است(۱۶).
۷	وارن و همکاران (Warne etall)	۲۰۱۰	انگلستان	آموزش پرستاری روزانه	اکتشاف تجربه یادگیری بالینی دانشجویان پرستاری در ۹ کشور اروپایی	این مطالعه با هدف دید مقایسه ای و مرکب از فاکتورهایی که تجربه یادگیری دانشجویان را در زمانی که در حال کار بالین هستند افزایش می دهد. این مطالعه با تمرکز بر روی تجربه دانشجویان بالینی و تعامل معلم و دانشجو بود. داده ها از ۱۹۰۳ فرد در قبرس ، بلژیک، انگلستان، فنلاند، ایرلند ، ایتالیا، هلند، اسپانیا و سوئد (Cyprus, Belgium, England, Finland, Ireland, Italy, Netherlands, Spain and Sweden) بدست آمد. نتایج نشان داد پاسخ دهنده ها به طور عمومی با مکانهای بالینی راضی هستند . حمایت آشکاری برای رویکرد منتوری (Mentorship) وجود داشت. ۵۷٪ تجربه منتوری موفقیت آمیز و ۱۸٪ تجربه ناموفق داشتند. افراد راضی اظهار کردند که ۷هفته در محیط بالینی تحت حمایت متصور هستند. نتایج نشان دادیادگیری پرستاری یک فرایند چنگانه است که نیاز به ارتباط با بیمار و تعامل با یک متور است تا موثر واقع گردد(۱۷).
۸	حشمتی و ونکی	۲۰۱۰	ایرانی	آموزش پرستاری روزانه	رویکرد حرفه ای :خصوصیت کلیدی در آموزش بالینی پرستاری	در این مطالعه گراندد تئوری ۱۰۰ دانشجو و مربی بالینی پرستاری به صورت داوطلبانه در مطالعه شرکت کردند. داده ها با مصاحبه نیمه ساختارمند انجام شد. یافته ها ۵ طبقه را شامل "خصوصیت شخصیتی ، فراشناخت ، ایجاد یادگیری بالینی لذت بخش وجود منبع حمایتی و ایجاد ایفای نقش بود و متغیر اصلی رویکرد حرفه ای بود که با این طبقات یکی شده بود. نتایج این مطالعه نشان داد که در زمینه ایرانی ، آموزش بالینی موثر چیزی است که با روح پرستاری ، رویکرد انعکاسی ، یادگیری بالینی اثر بخش و مراقبت بیمار محور عجین شده استو آنها با ایفای نقش دانشجویان را قادر می کنند که چالش های شغلی را مدیریت کنند که نتیجه مستقیم شرایط اقتصادی – فرهنگی پرستاری در ایران است(۱۸).
۹	صالحی و همکاران	۱۳۸۶	ایران	آموزش در علوم پزشکی	مقایسه‌ی عوامل مرتبط با آموزش بالینی اثربخش از دیدگاه مدرسان و دانشجویان	نشان دادند مدرس به عنوان تسهیل کننده ، نقش برجسته ای در توانمندسازی فراگیران در یادگیری موثر و کارآمد ایفا می کند(۱۹). مطالعات انجام شده نشان می دهد طیف عوامل مرتبط با محیط بالینی بسیار گسترده است و توجه به ابعاد آن از تجهیزات گرفته تا کارکنان ، دقت ویژه ای را می طلبد. این پژوهش ها نشان می دهند تمام جایگاه های بالینی قادر نیستند محیط یادگیری مثبتی را برای دانشجویان ایجاد کنند(۲۰ ، ۲۱ ، ۲۲).مطالعه پاپ نیز در تایید مطالعه زهرایی نشان می دهد در سایه همکاری خوب و مشترک دانشکده با کارکنان می توان محیط مساعدی را در بیمارستان ایجاد کرد و نقش این عامل را پررنگ تر نمود(۲۳).
۱۰	ابراهیمی و همکاران	۱۳۸۸	ایران	اولین همایش سراسری آموزش بالینی در پرستاری و مامائی	چالش ها و منافع آموزش بر بالین بیماران	بطوریکه همه دانشجویان در پایان دوره تحصیلی خود قادر باشند مهارت های مختلف آموخته شده را با کفایت لازم به اجرا درآورند. بسیاری از دست اندرکاران آموزشی معتقدند که آموزش بالینی رکن و قلب آموزش پرستاری محسوب می شود و ارزش آموزش بالینی ایده آل در توسعه فردی ، حرفه ای و نیز مهارت های بالینی پرستاری غیر قابل انکار است. از سویی دانشجویان پرستاری آموزشی بالینی را مهمترین بخش آموزشی خود می دانند و بیشترین مشکلات و نارضایتی ها را در ارتباط با آن مطرح می کنند. مساله آموزشی بالینی و آماده سازی دانشجویان برای پذیرش نقش های مختلف در عرصه های خدمات بهداشت و درمانی از اهم فعالیتها و اهداف دانشکده پرستاری است که از طریق موثر واقع شدن مربی و وجود ابزارهای لازم امکان پذیر می باشد. نتایج این مقاله نشان داد افزایش کیفیت آموزش بالینی ، کاهش یا بهبود چالش ها، مستلزم همکاری مربی، پرسنل بالینی، سوپروایزران آموزشی، مدیران پرستاری، مسئولان برنامه ریزی آموزشی و سایر مسئولین رده بالای مدیریتی می باشد(۲۹).

یافته‌ها

براساس نتایج حاصل از مطالعات انتخاب و توجه به مفاهیم کلیدی مطرح شده نشان داده شد که عواملی چون اهمیت ندادن به آموزش بالینی، عدم دسترسی کافی به مربیان بالینی، فقدان هماهنگی مناسب میان آموزش‌های بالینی دانشکده و امکانات عملکرد در بیمارستان‌ها، مناسب نبودن زمان لازم برای مواجهه با موارد مختلف بیماری برای تمرین کامل آموخته‌ها در محیط بالینی، عدم یکپارچگی بین آموزش نظری و بالینی، موقعیت‌های تنش‌زا (تجارب تحقیرآمیز دانشجویان، تذکر در حضور پرسنل و هتک حرمت مربی به دانشجو و) از مشکلات آموزش بالینی می‌باشند.

به طوری که از نتایج پژوهش‌ها می‌توان گفت که پایه و اساس آموزش از جمله آموزش بالینی، برنامه ریزی آموزشی است. جرارد (Gerard) به نقل از گردهمایی آموزش پرستاری در این رابطه می‌گوید، در برنامه ریزی آموزشی باید اصول، انعطاف (پاسخ‌گویی به نیازهای محلی)، التقاط (منابع متنوع دانش)، کاربرد (اطمینان از دانش اکتسابی)، مبتنی بر مدارک بودن (وجود نسخه‌ی محتوایی بالینی و آموزشی)، یادگیری تشریکی (با سایرپیشه‌های بهداشتی) مد نظر قرار گیرد (۲۸).

بحث

به طور کلی مطالعات در ایران چه در خارج از ایران نشان داد که به عقیده دانشجویان، مدرسین و کارکنان پرستاری، هماهنگی مطلوب بین یادگیری‌های نظری و خدمات بالینی پرستاری وجود ندارد (۶). در مطالعات خارج از کشور نیز، یک فاصله بین یادگیری‌های نظری و خدمات بالینی پرستاری وجود داشته است که علت آن کمبود محیط‌های بالینی، فقدان هماهنگی بین محیط بالینی و مؤسسات آموزشی و عدم وضوح نقش معلمین پرستاری، برنامه ریزی درسی،

عملکرد بالینی، محتوی دوره درسی و نقش مربی‌ها و کارکنان ذکر شده است (۱۵).

برخی چالش‌های مرتبط با آموزش بالینی در مقالات مختلف اشاره شده است که شامل، عدم هماهنگی مطلوب بین یادگیری‌های نظری و خدمات بالینی پرستاری، مواجه شدن با کمبود مربی پرستاری، حذف انتخاب‌های آموزشی نامتناقص و گیج‌کننده، آماده کردن تجربه‌های بالینی عالی برای دانشجویان و راضی بودن برای خارج شدن از منطقه آرام قدیمی برای درگیر شدن در طراحی راه‌های خلاقانه و تخیلی برای آموزش پرستاران در آینده، عدم تطابق آموزش پرستاری براساس پرستاری مبتنی بر شواهد در عمل و آموزش، عدم تغییر برنامه‌های پرستاری و اصلاح آن با توجه به سیاست‌های بهداشتی هرکشور، گوناگونی سبک‌های یادگیری، طبیعت آموزش بالینی و کنترل و تطابق در محیط بالینی، کمبود ابزار و آزمون‌هایی با اعتبار و اعتماد بالا و عدم بازنگری ابزارها و فرایندهای ارزشیابی بالینی به طور مداوم عدم همکاری مربی، پرسنل بالینی، سوپروایزران آموزشی، مدیران پرستاری، مسئولان برنامه ریزی آموزشی و سایر مسوولین رده بالای مدیریتی با یکدیگر می‌باشد.

به طور کلی، نتایج پژوهش‌های مختلف بیان‌گر آن بود که مهم‌ترین چالش در آموزش بالینی پرستاری فاصله موجود بین تئوری و عمل است. عملکرد مربیان و همکاری پرسنل، دانشجو و بیمار، خوب، ولی نسبت به امکانات و تجهیزات محیط بالینی و همچنین ارزشیابی بالینی در سطح متوسط بوده است، از طرف دیگر یکی از عوامل موثر بر آموزش بالینی عوامل تنش‌زا در محیط بالینی است. عموماً، اعتقاد براین است که دانشجویان علوم پزشکی در طول دوره‌ی تحصیل با تنش‌های خیلی زیادی مواجه می‌گردند (۱۹). تنش و عوامل تنش‌زا در طول آموزش بالینی از سوی تعدادی از محققین بر روی دانشجویان علوم پزشکی مورد بررسی قرار گرفته است.

، استفاده از مدرسین بالینی کارآموده و متعهد ، فراهم نمودن محیط مناسب بالینی از نظر تجهیزات و کارکنان، برنامه ریزی آموزشی دقیق و هدفمند ، ارزشیابی بالینی نظامدار و ارایه بازخورد آن به تمامی دست اندرکاران آموزشی، از دانشجو گرفته تا مدیران و برنامه ریزان ، آموزش بالینی و خصوصاً دانشجویان را که هدف اصلی آموزش بالینی هستند ، به سوی آموزش اثربخش تری سوق داد. توصیه می شود که فعالیت های بالینی همگام با آموزش تئوری، مورد برنامه ریزی قرارگیرد و دروس تئوری قبل از کارآموزی مربوطه تدریس گردد تا از این طریق آموخته های تئوری در محیط واقعی تحقق یابد و محیطی فراهم آید که دانشجو احساس مثبت از خود داشته و نقش حرفه ای خود را پیدا نموده ، کارآیی و انگیزه ی بیشتری برای کار در محیط بالینی داشته باشد . همچنین پیشنهاد می گردد با ایجاد انگیزه و مسوولیت در دیگر اعضای تیم بهداشتی درمانی ، آشنایی پرسنل با اهداف کارآموزی دانشجویان در شروع کارآموزی و سهم نمودن آنها در آموزش دانشجویان از عوامل بازدارنده ی یادگیری مهارت های بالینی کاسته شود و با ارزیابی مکرر عوامل مؤثر بر یادگیری بالینی و سنجش نظرات دانشجویان، اقدامات مناسب به وسیله مسوولین و دست اندرکاران آموزشی برای ایجاد یک محیط بالینی مناسب برای دانشجویان صورت گیرد.

مطالعات نشان داده است که وجود میزان بالای تنش و اضطراب در طول آموزش پزشکی ممکن است روی یادگیری و موفقیت بالینی دانشجویان اثرات منفی داشته باشد (۲۰ و ۲۱) و عملکرد صحیح آنها را تحت الشعاع قرار دهد.

نتیجه گیری

بنابراین، به نظر می رسد وضعیت آموزش بالینی پرستاری نیازمند تأمین جامع تر امکانات و تجهیزات محیط بالینی و بازنگری ابزارها و فرایندهای ارزشیابی بالینی است. ارتقای عملکردمربیان و جذب همکاری های حرفه ای نیز می تواند در بهبود وضعیت آموزش بالینی مفید واقع شود. اقداماتی از قبیل استفاده از مربیان صلاحیت دار، با درنظر گرفتن توانایی و تخصص آنها، حتی سهم نمودن پرسنل تیم بهداشتی درمانی در آموزش دانشجویان و ایجاد انگیزه و مسوولیت در آنان برای شرکت در آموزش دانشجویان، فراهم کردن تجهیزات و وسایل لازم در محیط بالینی برای پیاده نمودن اصول پراکتیک در بالین، ارایه ی مراقبت های علمی و صحیح از بیمار، همچنین آموزشی نمودن هرچه بیشتر محیط های آموزش فعلی، طراحی یک معیار ارزشیابی صحیح، دقیق، عینی و به دور از قضاوت شخصی برای سنجش مهارت های علمی و عملی دانشجویان برای اصلاح شرایط کنونی پیشنهاد می شود. صلاحیت بالینی مربی عنصر بسیار ضروری در آموزش بالینی است. صلاحیت بالینی در بردارنده ی اجزای زیر است، مهارت ارتباطی و بین فردی، حرفه گرایی ، عملکرد مبتنی بر یادگیری، مراقبت از بیمار و دانش می توان با مد نظر قراردادن و توجه به ویژگی ها و خصایص فردی فراگیران

References

- 1- Heidari, A. A. Moeini M. Jafarian N. Bgharpvsh M. Understanding evaluation and selection of students in Hamadan province in 2009, *Journal of Nursing and Midwifery*, 2009; 8 (16): 44-8.
- 2- Sngstany G, Bshyryan SA. Problems of clinical training of midwifery students in

- Hamedan University of Medical Sciences. *Journal of Nursing and Midwifery*. 2008;17: 41-8.
- 3- Bahadur P. Salami GH. Alvndyan L. Evaluation of nursing students met expectations about the acquisition of clinical skills training unit, maternal and child health. *Journal of Nursing* . 2001; 16: 81-6.
 - 4- Scheetz LJ. Baccalaureate nursing student preceptorship programs and the development of clinical competence. *Journal Nursing Education* .1989; 28(1): 29-35.
 - 5- Ahmadi F. How clinical practice and care. Paper presented at Seminar on Quality of Nursing and Midwifery Services and Education, 2 and 3, December 2000. Hamedan, Iran.
 - 6- Salehi Sh. Abedi H. Najafipour P. Fatehi N. Comparison between theoretical and clinical nursing services and the factors upon learning from the perspective of students, teachers and nurses. *Journal of Medical Education*. 2001; 1 (3): 43.
 - 7- Corlett J .the perception of teachers, student nurses and preceptors of the theory-practice gap in nurse education. *Nurse Education Today* .2000; 20(6): 499-505.
 - 8- Lowenstein A, Bradshaw M. Fuszard's innovative teaching in nursing. 3rd ed. Maryland: Anaspen Publication. 2001.
 - 9- Shahbazi L. Salimi T. Clinical education of nursing and midwifery students. *Journal of Yazd University of Medical Sciences*. 2000; 8 (2): 93-103.
 - 10- Raisa B, Pauline P, Joanne K, Strengths and challenges of the first prelicensure baccalaureate of science in nursing program in Pakistan, *Journal of Professional Nursing*. 2009; 25(4) : 240–248.
 - 11- Zieber M P. Hagen B. Interpersonal boundaries in clinical nursing education: An exploratory Canadian qualitative study, *Nurse Education in Practice* .2009; 9: 356–360.
 - 12- Karen L. Rich KE. Nugent, A .United States perspective on the challenges in nursing education, *Nurse Education Today* .2010; 30: 228–232.
 - 13- Salminen L , Stolt M, Saarikoski M, Suikkala A, Vaartio H, Leino-Kilpi H, Future challenges for nursing education – A European perspective. *Nurse Education Today* .2010; 30:233–238.
 - 14- Karimi Moonaghi H, Dabbaghi F. Oskouie SF. Vehvilinen-Julkunen K, Binaghi T, Teaching style in clinical

- nursing education: A qualitative study of Iranian nursing teachers' experiences. *Nurse Education in Practice* .2010; 10: 8–12.
- 15- Ilhaam E, Reflecting on some of the challenges facing postgraduate nursing education in South Africa. *Nurse Education Today*.2010;22(31):12-15.
- 16- Warne T,Unn-Britt J, Evridiki P, Erna T, MarcoT. An exploration of the clinical learning experience of nursing students in nine European countries, *Nurse Education Today* .2010; 30:809–815.
- 17- Heshmati-Nabavi, F. Vanaki Z. Professional approach: The key feature of effective clinical educator in Iran. *Nurse Education Today* .2010; 30: 163–168.
- 18- Lucas J, Wilson-Witherspoon P, Baxley EG. Walking the balance BEAM: the art and science of becoming a successful clinical teacher. *FAM Med*. 2002; 34: 498-9.
- 19- Salehi Sh. Zahra'i H, Amini R. Ghazavi P, Shahneh Z, Ziaee M. Comparing the characteristics of effective clinical teachers of nursing and midwifery instructors and students of Isfahan University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*. 2007; 3(1):249-56.
- 20- Omigbodun O, Odukogbe A, Omigbodun A, Yusuf OB, Bella T, Olayemi O. Stressors and psychological symptoms in students of medicine and allied health professions in Nigeria. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* .2006; 41: 415-421.
- 21- MacAllister L. An adult learning framework for clinical education. In: McAllister L, Lincoln M, McLeod S, Maloney D (Editors). *Facilitating learning in clinical settings*. Cheltenham: Nelson Thornes Ltd. 2001.
- 22- Midgley K. Pre-registration student nurses perception of the hospital-learning environment during clinical placements. *Nurse Educ Today* .2006; 26(4): 338-345.
- 23- Khan MS, Mahmood S, Badshah A, Ali SU, Jamal Y. Prevalence of depression, anxiety and their associated factors among medical students in Karachi, Pakistan. *J Pak Med Assoc* . 2006; 56(12): 583-586.
- 24- Timmins F, Kaliszer M. Aspects of nurse education programmes that frequently cause stress to nursing students-fact-finding sample survey. *Nurse Education Today* .2002; 22(3): 203-211.
- 25- Dehghani H, Dehghani KH, Fallahzadeh H. The educational problems of clinical field training based on nursing teachers

- and last year nursing students view points. *Iranian Journal of Medical Education*. 2005; 5(1): 24-33.
- 26-Delaram M. Clinical education from the viewpoints of nursing and midwifery students in Shahrekord University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education* .2007; 6(2): 129-135.
- 27-Ebrahimi F, Mazaheri, E Mohammadi, R Tazakori Z Challenges and benefits of clinical education. The first Congress of Clinical Training in Nursing and Midwifery, 15-14 August 1388, Ardebil.
- 28-Gerard M. Issues and innovations in nursing education. *J Adv Nurs* .2002; 37(6): 558-564.